

YÖNETMELİK

Tarım ve Orman Bakanlığından:

**SÖZLEŞMELİ ÜRETİMİN USUL VE ESASLARI
HAKKINDA YÖNETMELİK**

BİRİNCİ BÖLÜM

Başlangıç Hükümleri

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, sözleşmeli üretimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, tarımsal üretim sözleşmelerinde yer alan tarafların haklarının korunması ve sorumluluklarının belirlenmesi için sözleşmenin taraflarında aranacak vasıflar, sözleşmeye konu ürünün teslim ve teslimat koşulları, fiyat ve miktardaki değişim oranları, aynı ve nakdi avansın sınırları ve kapsamı ile tarımsal üretim sözleşmesine ilişkin diğer hükümleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönetmelik, 18/4/2006 tarihli ve 5488 sayılı Tarım Kanununun 13 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4- (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- Alicı: Bu Yönetmelik hükümlerine göre üretici veya tarımsal amaçlı örgüt ile tarımsal üretim sözleşmesi akdeden gerçek ve tüzel kişiler ile bunların yetkili temsilcilerini,
- Alım satım belgesi: 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununda belirtilen şartlara uygun olarak düzenlenen ve çiftçiler tarafından ibraz edilen belgeyi,
- Arı ürünleri: Arıcılık çalışmaları sonunda üretilen bal, polen, arı sütü, balmumu, propolis, arı ekmeği, apilarnil, arı zehiri ve diğer ürünleri,
- Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,
- Besicilik: Sığır cinsi ve koyun/keçi türü hayvanlar ile kırmızı et üretimine yönelik yapılan hayvancılık faaliyetini,
- Bitkisel üretim: Toprak, su ve biyolojik kaynaklar ile birlikte tarımsal girdiler kullanılarak yapılan tohum, fide, fidan, sebze, meyve, tarla bitkileri ve süs bitkileri üretimini,
- Çiğ süt: Çiftlik hayvanlarının meme bezlerinden salgılanan 40 °C'nin üzerinde ısıtılmamış veya eşdeğer etkiye sahip herhangi bir işlem görmemiş, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, Türk Gıda Kodeksi yönetmelikleri ve ilgili mevzuatta belirtilen uygun sütü,
- ESK: Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğünü,
- Hayvansal üretim: Canlı hayvan türlerinde toprak, su ve biyolojik kaynaklar ile birlikte tarımsal girdiler kullanılarak yapılan hayvansal ürün/hayvansal yan ürün üretimini,
- İl/ilçe müdürlüğü: Bakanlık il/ilçe müdürlüklerini,
- İyi tarım uygulamaları: İlgili mevzuat çerçevesinde; tarımsal üretim sistemini sosyal açıdan yaşanabilir, ekonomik açıdan kârlı ve verimli, insan sağlığını koruyan, hayvan sağlık ve refahı ile çevreye önem veren bir hale getirmek için uygulanması gereken işlemleri,
- Kanatlı hayvan: Yumurta veya et üretiminde kullanılan sürüyü oluşturan kanatlıları,
- Kasaplık hayvan: Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı besi süresini tamamlamış sığır cinsi ve koyun/keçi türü hayvanları,
- Koyun/keçi karkası: Küçükbaş hayvanların usulüne uygun olarak kesimi yapıp, kanı akıtıldıktan, baş ve ayaklarının ayrılıp, derisinin yüzölüp, böbrek hariç diğer iç organlarının çıkarılıp, üreme organları, idrar kesesi ve bunların bağları ve yağlı kuyruklu olanlarda kuyruğu alındıktan sonra elde edilen bütün haldeki gövdesini,
- Organik tarım faaliyeti: İlgili mevzuat çerçevesinde; toprak, su, bitki, hayvan ve doğal kaynaklar kullanılarak organik ürün veya girdi üretilmesi ya da yetiştirilmesi, doğal alan ve kaynaklardan ürün toplanması, hasat, kesim, işleme, tasnif, ambalajlama, etiketleme, muhafaza, depolama, taşıma, pazarlama, ithalat, ihracat ile ürün veya girdinin tüketiciye ulaşıncaya kadar olan diğer işlemlerini,
- Proje: Yetiştiriciliği yapılacak su ürünleri için türü, su ürünleri tesislerinin yerini, mahiyetini, mali yönünü, mimari çizim ve inşaat hesaplarını, keşif metraj cetvellerini, yetiştiricilik tekniğini ve üretim planını, kamu kurum ve kuruluşlarından alınmış belgeler ile kurulacak işletmeye ait her türlü belge ve bilgilerin bütünü,

n) Sığır karkası: Hayvanın kesimi yapıp kanı akıtıldıktan, baş ve ayakları ayrıldıktan, derisi yüzüldükten, böbrekleri ve böbrek yağları, üreme organları ve pelvis boşluğu yağları, salkım yağları, idrar kesesi ve bunların bağları, soluk borusu (trachea), yemek borusu (oesophagus) ve diğer iç organları çıkartıldıktan ve kuyruk, sakrum omuru ile birinci kuyruk omuru arasından kesildikten sonra elde edilen bütün haldeki gövdesini,

o) Sözleşmeli üretim: Üretici ve alıcı arasında karşılıklı menfaat esaslarına dayalı olarak yazılı akitlerle yürütülen tarımsal üretim şeklini,

ö) Sözleşmeli üretim yönetim sistemi: Bakanlık tarafından oluşturulan sözleşmeli üretime dair bilgi, belge ve verilerin kayıt altına alındığı tarımsal veri tabanını,

p) Su ürünleri: 1/7/2003 tarihli ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanununun kapsamına giren hayvanlar hariç olmak üzere denizlerde ve iç sularda bulunan bitkiler ile hayvanlar ve bunların yumurtalarını,

r) Su ürünleri yetiştiriciliği: Yetiştiricilik tesislerinde, entansif, yarı entansif veya ekstansif şartlarda yapılan, su ürünlerini üretme ve/veya büyütme (besicilik) faaliyetini,

s) Su ürünleri yetiştiricilik belgesi: Su ürünleri üretim faaliyetinde bulunan yetiştiricilere Bakanlık merkez teşkilatınca verilen belgeyi,

ş) Tarım sigortaları: 14/6/2005 tarihli ve 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu kapsamına giren sigortaları,

t) Tarımsal üretim: Toprak, su ve biyolojik kaynaklar ile birlikte tarımsal girdiler kullanılarak yapılan bitkisel, hayvansal, su ürünleri, mikroorganizma ve enerji üretimini,

u) Tarımsal üretim sözleşmesi: Bu Yönetmelik esaslarına göre düzenlenerek taraflar arasında yazılı olarak akdedilen sözleşmeyi,

ü) Tarımsal amaçlı örgüt: Tarımsal üretim yapan üreticilerce, gönüllülük esasına dayalı olarak tarımsal alanda üretimden pazara kadar ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu, 1/6/2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunu, 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulmuş olup Tarım ve Orman Bakanlığı görev alanında faaliyette bulunan tarımsal amaçlı kooperatifler, 18/4/1972 tarihli ve 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 15/5/1957 tarihli ve 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu, 31/10/2006 tarihli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu kapsamında kurulan organizasyonları, 5996 sayılı Kanun kapsamındaki ıslah amaçlı yetiştirici birliklerini,

v) Üretici: Doğrudan alıcı ile ya da üyesi veya ortağı olduğu tarımsal amaçlı örgüt kanalıyla sözleşmeli olarak tarımsal üretim yapan gerçek veya tüzel kişileri,

y) Ürün: Tarımsal üretim sonucunda elde edilen her türlü işlenmemiş ham ürünler ile bunların birinci derece işlenmesi ile elde edilmiş ürünleri,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Genel esaslar

MADDE 5- (1) Sözleşmeli üretimde irade serbestisi esastır. Ancak salgın hastalıklar, tarım ürünleri ticaretinde yaşanan gelişmeler karşısında arz güvenliğinin sağlanması, tarımsal üretimin iç veya dış talebe uygun olarak ayarlanması veya bitki ve hayvan sağlığının korunması amacıyla, ihtiyaç halinde Bakanlıkça belirlenen ürün veya ürün grupları sözleşmeli olarak üretilir.

(2) Bakanlık sözleşmeli üretimi kayıt altına almak için sözleşmeli üretim yönetim sistemini kurar ve işletir.

(3) Taraflar, tarımsal üretim sözleşmesini Bakanlığın belirlediği tip sözleşme örneklerine uygun olarak düzenler.

(4) Düzenlenen sözleşmenin bir nüshası üreticide, bir nüshası alıcıda bırakılmak kaydıyla, üçüncü nüshası sözleşmenin imzalanmasını müteakip on beş iş günü içerisinde üreticinin Bakanlık kayıt sistemi kaydının bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne teslim edilir. Bu sözleşmeler il/ilçe müdürlükleri tarafından sözleşmeli üretim yönetim sistemine kaydedilir.

(5) Sözleşmelerde tarafların mutabakatı ile yapılacak her türlü değişikliğe ilişkin belge en geç on beş iş günü içerisinde il/ilçe müdürlüğüne teslim edilir.

(6) Tarımsal üretim sözleşmesine tabi ürünlere veya üretim varlıklarına sigorta yaptırılması zorunludur. Tarım sigortalarının kapsamı ve şartlarına dair esaslar tarımsal üretim sözleşmesinde düzenlenir.

(7) Üretim sürecinde alıcı tarafından görevlendirilen kişilerce verilen teknik destek kapsamındaki hizmetlerin maliyeti alıcı tarafından karşılanır, hiçbir şekilde üreticiye yansıtılamaz.

(8) Alıcı tarafından üreticiye teslim edilen girdiler temin edildiği güne ait fiyat ile avans olarak kabul edilir. Üretici söz konusu fiyattan girdiyi kabul edip etmemekte serbesttir.

(9) Sözleşme kapsamında alıcı tarafından üreticiye bedelsiz olarak sağlanan girdiler üretimin yapılacağı yerin dışında kullanılamaz.

(10) Taraflar, sözleşmenin yürürlükte bulunduğu süre içerisinde ve sözleşme kapsamında üretilen ürünün tesliminde sözleşme şartları dışında başka bir şart ileri süremez.

(11) Sözleşmede, ilgili ürün için geçerli mevzuat ile bu Yönetmeliğe aykırı hükümlere yer verilemez.

(12) Tarımsal amaçlı örgütler yetkilendirilmeleri halinde üyeleri veya ortakları adına sözleşmeye taraf olabilir. Sözleşmeye sonradan dâhil olan üye veya ortaklar, sözleşmenin tüm şartlarına uymakla yükümlü olup sözleşme ekinde yer alan üye veya ortak listesine eklenir.

(13) Sözleşmeye konu ürünün teslimatı alım satım belgesi ile belgelendirilip on beş iş günü içerisinde il/ilçe müdürlüklerine veya Bakanlıkça yetkilendirilen tarımsal amaçlı örgütlere teslim edilir.

(14) Tarımsal amaçlı örgütler, üyeleri veya ortakları adına sözleşme kapsamında nakit avans alması halinde, üretim faaliyeti ve miktarı göz önüne alınarak beş iş günü içerisinde sözleşme yapan üyelerinin veya ortaklarının hesabına aktarır.

(15) Sözleşmeli üretim kapsamında iyi tarım uygulamaları veya organik tarım faaliyetinde bulunacak üreticilerin, Bakanlıkça yetkilendirilen kontrol ve sertifikasyon kuruluşları ile yapmış oldukları sözleşme, tarımsal üretim sözleşmesi ekinde yer alır.

Bakanlığın görevleri

MADDE 6- (1) Bakanlık;

a) Sözleşmeli üretim yönetim sistemini kurar, işletir ve bu sistemin ilgili diğer kayıt sistemleriyle entegrasyonuna yönelik çalışmalar yapar.

b) Sözleşmeli üretime ilişkin istatistiksel bilgileri toplar, değerlendirir ve sözleşmeli üretim modelinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapar.

c) Sözleşmeli üretime yönelik mevzuatın uygulanması ve uygulamada birlikteliğin sağlanması amacıyla gereken tedbirleri alır ve bu doğrultuda ihtiyaç duyulan eğitim ve tanıtım faaliyetlerini düzenler.

ç) Tarımsal üretim planlaması ve arz güvenliği kapsamında sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması ve özendirilmesi için gerekli tedbirleri alır.

(2) İl/ilçe müdürlükleri kendi sorumluluk alanlarındaki tarımsal üretim sözleşmelerini ve ürünün teslimine ilişkin alım satım belgesini sözleşmeli üretim yönetim sistemine kayıt eder, tarımsal üretim sözleşmelerinde yapılan değişikliklere veya fesihlere ilişkin mevcut kayıtları günceller.

Taraflarda aranacak şartlar

MADDE 7- (1) Sözleşmeli üretim kapsamındaki üreticiler, üretim faaliyetine göre Bakanlığın ilgili kayıt sistemlerine kayıtlı olur.

(2) Alıcı, ticari faaliyetine ilişkin ilgili kurumun kayıt sisteminde ve Bakanlık sözleşmeli üretim yönetim sisteminde kayıtlı olur.

(3) Tarafların tüzel kişilik olması durumunda temsile yetkili kişilerin adı soyadı ve T.C. kimlik numarası ve benzeri bilgileri içeren imza sirküleri veya yetki belgesi olur ve sözleşme ekinde yer alır.

Tarımsal üretim sözleşmesi

MADDE 8- (1) Tarımsal üretim sözleşmesi en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir şekilde 3 nüsha olarak düzenlenir. Sözleşmenin güvenli elektronik imza veya el yazısıyla imzalanmış olması zorunludur.

(2) Sözleşmelerin;

a) Bitkisel üretimde; tek yıllık bitkilerde ekim veya dikimden önce, çok yıllık bitkilerde ürünün kendine özgü üretim sezonu başlangıcından önce,

b) Hayvansal üretimde; çiğ sütte ürünün tesliminden önce, besicilik, kanatlı yetiştiriciliği ve arı ürünleri üretiminde üretim dönemi başlangıcından önce,

c) Su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılacak yumurta, yavru ya da büyütme amacıyla kullanılan canlı materyallerin sözleşmede istenilen ağırlığa ulaşmasından en az 3 ay önce, imzalanması esastır.

(3) Bakanlık, ürün veya ürün grupları özelinde sözleşme imza dönemlerini ayrıca yayımlayabilir.

(4) Sözleşmelerde; taraflara, ürüne, üretim yerine, üretim miktarına, üretim yöntem ve koşullarına, ürünün teslimine, fiyatına, fiyat belirleme ve güncelleme usullerine, ayni ve nakdi avansa, mücbir sebeplerin tespiti ve uygulanmasına ilişkin bilgiler ile taraflarca belirlenecek özel hükümlere yer verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Üretim Faaliyetlerine İlişkin Özel Hükümler

Sözleşmeli bitkisel üretime ilişkin hükümler

MADDE 9- (1) Üretici, alıcı tarafından talep edilmesi halinde, bir önceki üretim döneminde hangi ürünü ürettiği ile ekim nöbetine ve su kısıtına göre müteakip yıllarda aynı üretim yerinde hangi ürünleri üretmesi gerektiğine ilişkin belgeyi il/ilçe müdürlüğünden temin ederek sözleşme imzalanmadan önce alıcıya teslim eder.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında düzenlenen tohumluk üretim sözleşmeleri, 5553 sayılı Kanun ile 8/1/2004

tarihli ve 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanuna aykırı hükümler içeremez.

(3) Sözleşmeli tohumluk üretiminde tohumluk üreticileri ve tohumluk yetiştiricilerinin ilgili alt birliğe üye olmaları gerekmektedir.

Sözleşmeli hayvansal üretime ilişkin özel hükümler

MADDE 10- (1) Kuruluşuna Bakanlıkça izin verilen, merkez birliği düzeyinde örgütlenmesini tamamlamış ve merkez birliğine üye olan, hayvancılık faaliyeti yürüten tarımsal amaçlı örgütler, yetki aldığı üreticisi adına sözleşmeli hayvansal üretime ilişkin iş ve işlemleri yürütebilir.

(2) Sözleşmeli besicilikte; sözleşme konusu kasaplık hayvan veya koyun/keçi ile sığır karkasını kapsar, sözleşme süresi dört aydan az, iki yıldan fazla olamaz.

(3) Sözleşmeli kanatlı hayvancılık ve arı ürünleri üretiminde; sözleşme süresi taraflarca belirlenir.

(4) Sözleşmeli usulde çiğ süt alım satımında; sözleşme süresi altı aydan az, bir yıldan fazla olamaz.

(5) ESK'nın taraf olduğu sözleşmelerde sözleşme süresi ESK tarafından belirlenir.

Sözleşmeli su ürünleri yetiştiriciliğine ilişkin hükümler

MADDE 11- (1) Üretici, Bakanlıktan onaylı su ürünleri yetiştiricilik belgesine sahip olur. Sözleşmeye konu ürün, yetiştiricilik belgesine sahip olunan üretim tesisinde yetiştirilmek zorundadır.

(2) Üretici, Bakanlıktan onaylı yetiştiricilik belgesinde yer alan türlerde ve toplam proje kapasitesi kadar sözleşmeli üretim gerçekleştirebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Ürünlere İlişkin Özel Hükümler

Sözleşmeli şeker pancarı ve tütün üretimine ilişkin hükümler

MADDE 12- (1) 5 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında şeker pancarı üretiminin sözleşmeli olarak yapılması zorunludur. Sözleşmeli şeker pancarı üretimi 4/4/2001 tarihli ve 4634 sayılı Şeker Kanunu, 5/6/2021 tarihli ve 31502 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Şeker ve Hammaddeleri Yönetmeliği ve ilgili mevzuat kapsamında yürütülür.

(2) Tütün üretimi, alım ve satımı 3/1/2002 tarihli ve 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamülleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun ve bu Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan mevzuat hükümleri kapsamında yürütülür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Sözleşmeden cayma ve sözleşmenin feshi

MADDE 13- (1) Herhangi bir sebep belirtmeksizin, taraflar sözleşmeyi karşılıklı uzlaşılı ile feshedebilirler. Feshedilen sözleşmeler taraflarca on beş iş günü içerisinde il/ilçe müdürlüğüne bildirilir.

(2) Tarımsal üretim sözleşmelerinde belirtilen mücbir sebepler haricinde sözleşme kapsamında üretilen ürünün alımından veya satımından vazgeçen üretici ya da alıcılar için sözleşmede ceza koşulu belirlenir. Ceza koşulu, alımından ya da satımından kaçınılan ürün miktarının sözleşmedeki bedelinin yüzde yirmisinden az ve yüzde ellisinden fazla olamaz. ESK'nın taraf olduğu sözleşmelerde üretici için ceza koşulu bu fıkra da yer alan alt sınırdan daha az olarak belirlenebilir veya ceza koşuluna yer verilmeyebilir.

(3) Tarımsal üretim sözleşmesinden doğan davalarda arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. Tarımsal üretim sözleşmesinden doğan hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesine ilişkin dava şartı olarak arabuluculuk süreci 1/9/2023 tarihli ve 32296 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tarımsal Üretim Sözleşmesinden Doğan Hukuk Uyuşmazlıklarına İlişkin Arabuluculuk Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülür.

Tereddütlerin giderilmesi

MADDE 14- (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında doğabilecek tereddütleri gidermeye Bakanlık yetkilidir.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelikler

MADDE 15- (1) 26/4/2008 tarihli ve 26858 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sözleşmeli Üretim ile İlgili Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 16/4/2015 tarihli ve 29328 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çiğ Sütün Sözleşmeli Usulde Alım Satımına İlişkin Yönetmelik ile 27/10/2017 tarihli ve 30223 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kanatlı Hayvan Eti Üretiminde Sözleşmeli Üretime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Devam eden sözleşmeler

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 15 inci maddeyle yürürlükten kaldırılan yönetmeliklere göre akdedilmiş sözleşmeler, sözleşmenin sona ermesine kadar akdedildiği tarihte yürürlükte olan yönetmelik hükümlerine tabidir. Ancak bu sözleşmeler bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilir.

Yürürlük

MADDE 16- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.